

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Publii Terentii Comoediae sex

Terentius Afer, Publius

Francofordiae ad Oderam, 1606

Actvs IIII.

[urn:nbn:de:bsz:31-139622](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139622)

ACTVS IIII. SCENA I.

Quamobrem te orabam, vt filiam remitteres.

Ph. Non credidi aedepol adeo in humanum fore.

Ita nunc sibi me supplicaturum putat?

Si est, vt velis reducere vxorem, licet:

Sin alio est animo, renumeret dotem huc, eat.

La. Ecce autem, tu quoq; proterue iracundus es.

Ph. Percontumax redisti huc nobis Pamphile.

La. Decet iam ira hac: etsi meritò iratus est.

Ph. Quia paululum vobis accessit pecunia,

Sublati animi sunt. La. etiam mecum litigas?

Ph. Deliberet, renuncietq; hodie mihi,

Velitnè, an non, vt alij si huic non sit, fiet.

La. Phidippe, ades, audi paucis, aby: quid meae

Postremo inter se transigant ipsi, vt libet:

Quando nec gnatus, neq; hic mihi quicquam obtemperant.

Quae dico, parui pendunt, porto hoc turgium ad vxorem, cuius haec sunt consilio omnia:

Vtq; in eam hoc omne, quod mihi aegre est, enomã

ACTVS IIII. SCENA I.

Trochaici & Iambici octonarij catalecticij
& acatalecticij mixti.

MYRRHINA, PHIDIPPVS.

PERij, quid agam? quò me vortam? quid meo viro respondebo

T s

Misera

HECTRÆ.

Miseram nam audisse vocem pueri visus est vagien-
tis:

Ita corripuit de repente tacitus sese ad filiam:

Dimet. iam Quod si rescierit perperisse eam,

Troch. cat. id qua causa clam me habuisse dicam, non ædepol
scio.

Sed ostium concrepuit: credo ipsum ad me exire:
nulla sum.

Ph. Vxor vbi me filiam adire sensit, se duxit foras:

At eccaus video, quid agis Myrrhina? heus tibi di-
co Myr. mibine mi vir?

Iamb. cata. Ph. Vir ego tuus sum: tu virum me, aut hominem de
putas adeo esse?

Troch. cat. Nam si virumuis horum, mulier, nunquam tibi vi-
sus forem,

Iamb. cata. Non sic ludibrio tuis factus habitus essem. My. qui-
bus? Ph. at rogitas?

Peperit filia? hem, taces? ex quo? Myr. istuc p. trem
rogare est a quom?

acatalecli. Perij: ex quo censes, nisi ex illo, cui data est nuptiam
obsecro?

acat. troch. Ph. Credo: neq. adeo arbitrari patris est aliter, sed
demiror,

Iamb. cata. Quid sit, quam obrem tantopere hunc omnes nos
celare volueritis

Partum, præsertim cum & rellè, & tempore sus-
pepererit.

Ad ceno

ACTVS XXI. SCENA I.

Adeone pernicaci ess animo, vt puerum praopta- Epitafis fie
res perire. multo etiã

Ex quo firmiorem inter vos fore amicitiam possi- asperior,
bac scires, postquã ve-

Potius, quam aduersum animi tui libidinem esset sciscunt se-
cum illo nupta? nes, natura

Ego etiam illorum esse hanc culpam credidi, quã esse puerũ :
te est penes. Hic vero

Myr. Misera sum. Ph. vtinam sciam ita esse istuc : dantoperã,
nunc mihi in mentem venit, ne dirima-

De hac re quod locuta est olim, cum illum generum tur coniugũ
cepimus : um, & ne

Nam negabas nuptam filiam tuam posse te pati sciunt hanc
Cũ eo, qui meretricẽ amaret, qui pernoctaret foris ipsam esse

Myr. Quamuis causam hanc suspicari, quam ipsam offensionẽ
veram, mauolo. causã, quod

Ph. Multo prius sciui, quam tu, illum habere ami- mulieres et
cam Myrrhina: (sentia: Pamphilus

Verum id vitium nunquam decreui esse ego adole- suspicantur
Nam id omnibus ignatum est : at poliam aderit, puerum ex
se quoq; etiam cum oderit. alio conce-

Sed vt olim te offendisti eandem esse, nihil cessasti ptum esse.

v/g; adhuc,
Vt filiam ab eo abduceres, neu, quod ego egissem,

esset ratum,
Id nunc res indicium hac facit, quo pacto factum

volueris. (Tro. cat.
Myr.

HECTRÆ

Myr. Adcon' me esse pernicacem censes, cui mater
siem.

Vt eo essem animo, si ex vsu esset nostro hoc matri-
monium?

Ph. Tunc prospicere, aut iudicare, nostram in rem
quod sit, potes?

Audisti ex aliquo fortasse, qui vidisse eum diceret
Exeuntem, aut introeuntem ad amicam: quid tum
postea,

Si modeste ac raro hoc fecit? nonne ea dissimula-
re nos

Magis humanum est, quam dare operam id scire,
qui nos oderit?

Nam si is posset ab ea sese derepente auellere,
Qui cum tot consuesset annos, non eum hominem
ducerem,

Nec virum satis firmum quate: Myr. mitte ado-
lescentem obsecro,

Et quæ me peccasse ais: abi, solum solus conueni:
Roga, velimè, an non vxorè, si est, vt dicat velle se,
Redde: sin est autem, vt nolit, rectè consului meæ.

Ph. Siquidem ille ipse non vult, & tu sensisti esse in
eo Myrrhina

Peccatum: aderam, cuius consilio fuerat ea par
prospici.

Quamobrem incendor ira, esse ausum facere hæc
in iussu meo.

IN-

ACTVS IIII. SCENA I.

Interdico, ne extulisse extra aedis puerum vsquam
velis.

Sed ego stultior, meis diis parere banc qui postu-
lem.

Ibo intro, atq; edicam seruis, ne quoquã efferrî sî-
nant. (Iamb. acata.

Myr. Nullam pol credo mulierem me miseriorem
viuere:

Nam vt hic laturus hoc sit si ipsam rem, vt fiet, re-
sciuerit,

Non adepol clam me est, cum hoc, quod leuius est,
tam animo iracundo tulit:

Nec, qua via, sententia eius possit mutari, scio.

Hoc mihi vnum ex plurimis miseris reliquum fue-
rat malum,

Si, puerum, vt tollat, cogit, cuius nos qui sit nesci-
mus pater:

Nam cum compressa est gnata, forma in tenebris
nosci non quita est:

Neq; detractum ei tum quicquam est, qui post pos-
set nosciet, qui fiet:

Ipse eripuit vi, in digito quem habuit, virgine abi-
ens anulum:

Simil vereor Pamphilum, ne orata nostra neque-
at diutius

Celare, cum sciet alienum puerum tolli pro suo.

ACTVS

HECTRÆ

ACTVS IIII. SCENA II.

SOSTRA, PAMPILVS.

Iambici quadrati acatalectici.

Egregium
exemplum
moderatio-
nis in matre
quæ pollice
tur se cessu-
ram esse
nuru.

Non clam me est, gnatae mi tibi me esse suspen-
ctam, uxorem tuam
Propter meos mores hinc abisse: etsi ea dissimulas
sedulo:

Verum ita me di ament, itaque obtingant ex te quae
exopto mihi,

ut nunquam sciens commerui, merito ut caperet
odium illam mei:

Tegens ante quam me amare rebar, ei rei firmasti fi-
dem:

Nam mihi intus tuus pater narraui modò quo pa-
tello me habueris

Præpositam amori tuo: nunc tibi me certum est
contra gratiam

Referre, ut apud me præmium esse positum pietatis
scias,

Mi Pamphile, hoc est vobis, et mea commodum
fama arbitror:

Ego rus abituram hinc cum tuo me esse, certo de-
crexi patre,

Ne mea praesentia obstet, neu causa vlla restet re-
liqua,

Quin tua Philumena ad te redeat. Pam. quæso
quid istuc consili est?

Ilius

ACTVS IIII. SCENA II.

Illius stultitia victa, ex vrbe tu rus habitatum migres?

Haud facies: neq; sinam, vt qui nobis mater maledictum velis, (Sta.

Mea pertinacia dicat esse factū, haud tua modetum tuas amicas te, et cognatas deserere, & festos dies.

Mea causa, nolo. So nihil pol iam istæ res mihi voluptatis ferunt:

Dum ætas, tempus talit, perfuncta satis sum: satiās me iam tenet

Studiorum istorum: hæc mihi nunc cura est maxima, vt ne cui meæ

Longinquitas ætatis obstet, mortemūc expectet meam.

Hic video me esse inuisam immeritō: tempus est concedere:

Sic optume, vt opinor, ouaneū causas præcidam omnibus.

Et me hac suspicione exoluam, & illis morem gestfero.

Sine me obsecro hoc effugere, vulgus quod maled audit mulierum.

Pam. Quam fortunatus ceteris sum rebus, absq; vna hæc foret,

Hanc matrem habens talem, illam autem vxorem. So. obsecro mi Pamphile.

Non

HECTRÆ

Non tute incommodam rem, vt quæq; est, in anis
mum inducas pati.

Si cætera sunt ita, vt tu vis, itaq; vt esse ego illa
existumo,

Mi gnate, da veniam hanc mihi, reduc illam. Pam.
væ misero mihi.

So, Et mihi quidem: nam hæc res non minus me mæ
lè habet, quàm te gnate mi.

ACTVS III. SCENA III.

LACHES, SOSTRATA,

PAMPHILVS.

QVem cum istoc sermonem habueris, procul
hinc stans accepi vxor:

Istuc est sapere, qui vbiq; opus sit, animam pos-
sis flectere,

Quod faciendum sit post fortasse, idem hoc nunc
si feceris.

So. Fors fuit pol, La. abi rus ergo hinc: ibi ego te,
& tu me feres.

So. Spero æcastor. La. i ergo intrò & compone,
quæ simul tecum

Ferantur: dixi, So. ita vt iubes faciam. Pa. pater.

La. Quid vis Pamphile? Pam. hinc abire matrem?
minimè La. Quid ita istuc vis?

Pam. Quia de vxore incertus sum etiam, quid sim
facturus. La. quid est?

Quid vis facere, nisi reducere? P. equidem cupio, &
vix contineo: Sed

Seuarius:

Lamb. cata,

Troch. cat.

ACTVS II.

lato minam me
si persequar

hæc gratia cono

Neque: verum i

ferunt,

quæ hæc abierit,

instilla:

no aquam exced

hæc

us Pamphile senex

videt Pindippum p

ACTVS IIII

PINDIPPVS, L.

Utrumq; adepol

Contra quidem

est traxer:

hæc casus est de h

vero nulla est. La.

hæc su ipso tempo

hæc respondebo h

hæc hinc rui conce

conuertitur minus i

ACTVS IIII. SCENA IIII.

Sed non minuat meum consilium, ex vsu quod est,
id persequar: (fore

Credo ea gratia concordēs magis si non reducam,
La. Nescias: verum tua refert nihil, vtrum illas
fecerint,

Quando hæc abierit, odiosa hæc est ætas adoles-
centulis: Troch. cat.

Et medio æquom excedere est: postremò iam nos fa-
bulæ Lamb. scāt.

Sumus Pamphile senex atq; anus. (mus.

Sed video Phidippum per tempus egredi: acceda-
Dime iam.

Lamb. cata.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

PHIDIPPVS, LACHES, PAMPHILVS.

Tibi quoq; ædepo! sum iratus Philumena
Senarij.

Graviter quidem: nam hercle abs te factum
est turpiter:

Et, si tibi causa est de hac re: mater te impulit:

Huic verò nulla est. La. oportune te mihi

Phidippe in ipso tempore ostendis. Ph. quid est?

P. Quid respondebo his: aut quo pacto hoc operiã?

La. Dic filiæ rus concessuram hunc Sestratam:

Ne reureatur minus iam quò redeat domum. P. ab

Nullam de his rebus culpam commernit tua:

A Myrrtina hæc sunt mea vxore exorta omnia:

Mutatio fit eo nos perturbat Laches.

Pa. Dum ne reducam turbent porrò, quàm velint.

Ph. Ego Pamphile esse inter nos, si fieri potest.

Z Aginè-

Affinitatem banc sanè perpetuam volo:
 Sin est, vt aliter fiet tua sententia,
 Accipias puerum, P. am. sensit peperisse: occidi.
 L. Puerum? quem puerum? Pa. natus est nobis nepos:
 Nam abducta à nobis prægnans fuerat filia,
 Nec fuisse prænantē vñquam ante hunc sciuī diē
 La. Bene, ita me Dii ament, nūcias: & gandeo
 Natum illum, et tibi illam saluā: sed quid mulieris
 Vxorem habes: aut quibus moratam moribus?
 Nosne hoc celatos tam diu? nequeo satis,
 Quam hoc mihi videtur factum præue proloqui.
 P. Nō tibi illud factū minus placet, quā mihi L. aches
 Pa. Etsi iam dudum fuerat ambiguum hoc mihi,
 Nunc non est, cū eam iam cōsequitur alienus puer:
 La. Nulla tibi Pamphile hic iam consolatio est.
 Pa. Perij La. hunc videre sæpe optabamus diem,
 Cum ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem:
 Euenit: habeo gratiam Dīs, Pa. nullus sum.
 La. Reduc vxorem, ac noli aduersari mihi.
 Pa. Pater, si illa ex me liberos vellet sibi,
 Aut se esse mecum nuptam, satis certo scio,
 Non me clam haberet, quæ celasse intelligo.
 Nunc cum eius alienum à me esse animum setiā,
 Nec conuenturum inter nos posthac arbitrer:
 Quamobrem reducā? L. mater quod sua sit sua,
 Adolejens mulier fecit: mirandūmne id est?
 Censen' te posse reperire vllam mulierem,

ACTVS III. SCENA III.

Quæ carereat culpa? an quia non delinquitur viri?

Ph. Vosmet videte iam Laches, & tu Pamphile,

Remissam opus sit vobis, an rediit am domum:

Vxor quid faciat, in manu non est mea:

Neutra in re nobis difficultas à meritis

Sed quid faciemus puero? La. ridiculè, rogas?

Quisquid futurum est, huic reddas suum scilicet,

Ut alamus nostrum. Pa. quem ipsa neglexit, pater,

Ego alamus? L. quid dixit? enò, an nò alemus Paphile

Prodemus quæso potius? quæ hæc amentia est?

Enimvero prorsus iam tacere non queo.

Nam cogis ea quæ nolo ut presente hoc loquar.

Ignarum censés tuarum lacrummarum esse me?

Aut quid si id, quod sollicitere ad hunc modum?

Primum vbi hanc dixi causam te propter tuam

Matrem non posse habere hanc vxorem domi,

Pollicita est ea se concessuram ex ædibus, (des,

Nunc postquam adempta hanc quoq; tibi causã vi-

puer qui clam te est natus, nactus alteram es.

Erras, tui animi si me esse ignarum putas:

Aliquando tandem huc animum ut adducas tuum,

Quam longum spaciũ amãdi amicam tibi dedi?

Sumptus quos fecisti in eam, quã animo æquo tulisti?

Egi, atq; oravi tecum, vxorem ut duceres:

Tempus dixi esse impulsu duxisti meo.

Quæ tum obsecutus mihi fecisti ut decuerat.

Nunc animum rursũ ad meretricem induxisti tuũ

Alia transf-
lulatio, can
sa postre-
ma, cur
Pamphile
nolit red-
cere vxorẽ
conferitur
in amorem
Bacchidũ.
Estq; Rhet-
toricè or-
nata expo-
sultatio pa-
tris.

HECYRÆ.

Cui tu obsecutus facis huic adeo iniuriam.
 Nam in eandem vitam te reuolutum denuo
 Video esse. Pa. menè? L. teipsum & facis iniuriam,
 Cum fingis falsas causas ad discordiam,
 Ut cum illa uiuas, restem hãc cum abs te amoueris:
 Sensisq; adeo vxor? nam ei causa alia quæ fuit,
 Quamobrem abs te abiret? Ph. plane hic diuinat:
 nam id est.

Pa. Dabo iusiurãdum nihil esse istorum tibi. L. ah,
 Reduc vxorem: aut quamobrem non opus sit cedo.
 Pa. Non est nunc tempus. L. puerum accipias: nam
 is qui dem

In culpa non est. post de matre video.

Pa. Omnibus modis miser sum, nec, qui, agam scio:
 Tot nunc me rebus miserum concludit pater:
 Abibo hinc, præsens quando promoueo parum.
 Nam iniussu credo non tollent meo,

Præsertim in ea re cum sit mihi adiutrix socrus.
 Pa. Fugis? hem nec quicquam certi respondes mihi?
 Num tibi videtur esse apud sese? sine:
 Puerum Philippe mihi cedo, ego alã? Ph. maxime.
 Non mirum fecit vxor mea si hoc ægrè tulit:
 Amarae mulieres sunt, non facile hæc ferunt,
 Propterea hæc ira est, nam ipsa narrauit mihi:
 Id ego hoc præseste tibi nolebam dicere:
 Neq; illi credebam primò: nunc verò palam est.
 Nam omnino abhorrere animum huic video a nu-

ptijs.

L. Quid

ACTVS V. SCENA I.

La. Quid ergo agam Phidippe? quid das consilij?

Ph. Quid agas? meretricem hanc primum aduen-
dam censeo:

Oremus: accusemus grauius deniq;

Mitemur si cum illo habuerit rem postea.

La. Faciam, vt mones, eho puer, curre ad Bacchidem
hanc

Vicinam nostram: huc euoca verbis meis.

Et te oro porrò, in hac re adiutor sis mihi. Ph. ab

Iamdudum dixi, itidemq; nunc dico Lache,

Manere affinitatem hanc inter nos volo,

Si villo modo est, vt possit, quod spero fore:

Sed visne adesse me vnà dum istam conueniet

La. Imò verò abi aliquam puero nutricem para.

ACTVS V. SCENA L

Iambici quadrati catalectici & catalectici,

Trochaici catalectici mixti.

BACCHIS. LACHES.

Non hoc de nihilo est, quod Laches nunc me
conuentam esse expetit.

Nec pol me multum fallit, quin hoc suspicor, sit
quod velit.

La. Videndum est, ne minus propter iram hanc im-
petrem, quàm possiem:

Aut ne quid faciam plus, quod me post minus fecis-
se satius sit.

Aggrediar, Bacchis, salue.

Z 3

Ba. Salu,